

FACIT STAVNING, år 6

KROPPEN HAR TUSEN SPRÅK

A

A. Vokaler

1. ä, i, a, å, o, ö och e
2. u och y
3. Hårda: aouå
Mjuka: eiyäö

B. Vokaljakt

Lång vokal

- a: avdunstar, ska, av, kvar, bara, svalare, grader
- o: blod, solen
- u: huden, ut, djur, hur, du
- å: så, vår, på
- e: reagerar, genom, ner, det, reglera, hetare, de
- i: blir, ibland, igenom, i, iväg
- y: kyls, kylas, lyser
- ä: när, människans, iväg, är
- ö: gör, röd, försöker, dör

Kort vokal

- a: att, kallblodiga, varm, kan, stannar, annars
- o: kropp, kroppen, som, ormar, kroppstemperatur, om
- u: hundar
- å: hålla, måste
- e: den, svettas, svetten, dessutom, temperatur, exempel, en, dess, ett
- i: till, sin
- y: nytt
- ä: sänder, jämn, länge
- ö: börja

KROPPEN HAR TUSEN SPRÅK

B

A. Utan vokaler

Varför gråter vi?

Det är en reflex som gör att vi gråter. Vi gråter när vi är ledsna eller när något gör hemskt ont, men ibland också när vi är väldigt glada eller rörda över något. När vi gråter ökar tårflödet för att hornhinnan alltid ska vara fuktig. Tårarna rinner också för att skölja bort skräp som irriterar ögat. Kan djur bli ledsna och gråta?

B. Alfabetet

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÅÖ

Konsonanter

C. Vokaler och konsonanter

Lång vokal + en konsonant

Kort vokal + två lika konsonanter

gör

när

över

Kort vokal + två olika konsonanter

hemskt

ledsna

ibland

eller

alltid

rinner

Småord som inte följer regeln

en

som

men

MITT LIVS NOVELL

A

A. M eller mm?

1. somras

2. mumlar

3. tömt

4. grymt

5. bestäm

6. vimlade

7. kom

8. hammaren

9. damm

10. dumt

B. Flera m-ord

1. I natt hade jag en *hemsk dröm*.

2. Oftast *kommer* jag inte ihåg vad jag har *drömt*.

3. *Mamma* skulle steka *lamm*. Hon *slamrade* med grytorna i köket.

4. Jag gillar att *simma*. *Simning* är min favoritsport.

5. Till slut *bestämde* hon sig för att *rymma hemifrån*.

6. Har du en tub med *trälim*? Vi ska *limma* fast stolsbenet.

7. Farfar tappade balansen och *ramlade* i soffan.

8. Den *gamla gumman* *glömde* vattna sina *blommor*.

9. Johan *kammade* håret med en *kam* som var av trä.

10. *Himlen* var blå och det var *varmt* i luften. En perfekt *sommardag*!

11. På vår dörr stod det *Välkommen*. Alla utom de som är *dumma* är *välkomna*.

MITT LIVS NOVELL

B

A. Hur många ord kan du hitta?

Förslag:

arm	ram	stram
dam	rim	strimma
damm	rimma	ström
dom	rom	strömma
imma	samt	tam
mima	smort	tarm
mod	som	timma
moms	sommar	tom
mord	stim	trams
orm	storm	trimma

B. Svåra pluralformer

1. idéer
2. akvarier
3. akademier
4. stadier
5. kaféer
6. tänger
7. arméer
8. museer
9. recensioner
10. meddelanden
11. gangsters eller gangstrar
12. centrum eller centra
13. ordföranden
14. jubileer
15. decennier

SKRUVADE SKRÖNOR

A

B. Verb med n

1. kunna   kunde   kunnat
2. tända   tände   tänt

3. hända	hände	hänt
4. spänna	spände	spänt
5. känna	kände	känt
6. påminna	påminde	påmint
7. vända	vände	vänt

C. N-ljudet

1. vinka	8. noggranna	15. brände	22. minsann
2. sant	9. tunt	16. bränns	23. konstig
3. sanna	10. tunn	17. pinne	24. singla (sina)
4. granne	11. tunna	18. pant	25. slängt(slända)
5. minns	12. länder	19. pynta	26. kända
6. spinna	13. sänder	20. tindra	27. känt
7. noggrant	14. bränna	21. kant	28. panna

SKRUVADE SKRÖNOR

B

A. Ord som är släkt

1. vatt	vattnar, vattnade, vattnig
2. klipp	klippa, klippte, klippig
3. släck	släcka, släckte, släcker
4. håll	hälla, hållt, håller
5. bygg	bygga, byggt, bygger, byggnad
6. vack	vacker, vackrare, vackrast
7. torr	torra, torrare, torrast
8. trygg	trygga, tryggare, tryggast
9. kall	kalla, kallare, kallast
10. mätt	mättnad, mätta, mättast
11. slapp	slappa, slappare, slappast

B. Sammansatta ord

1. bad och dräkt
2. lek och kamrat
3. till och låta
4. till och fred och ställa

DET STOD I TIDNINGEN   A

A. Ord som är släkt

Ordstam   Slutstavelse

1. herr   -skap
2. dall   -ring
3. besatt   -het
4. troll   -dom
5. bygg   -bar

B. Släkt, släkten, släkter, släktskap

1. öppna, öppnade, öppnat, öppenhet
2. snabbhet, snabba, snabbare, snabbast, snabbt
3. grubbla, grubblar, grubblade, grubblat, grubblats, grubblerier
4. spottade, spottar, spottat, spottats, spottning
5. kalla, kallare, kallast
6. tycker, tyckte, tyckt, tyckas, tyckts
7. galen, galnare, galnast, galenskap, galning
8. leka, lekte, lekt, lekfull, lekis
9. riktiga, riktigt, riktighet, riktigare
10. öppning, öppnar, öppnade, öppnat, öppnats, öppenhet
11. räddning, räddare, räddast, räddade, räddat
12. stället, ställen, ställena
13. tokigare, tokigast, tokighet, tokerier

DET STOD I TIDNINGEN   B

B. Skriv orden

1. släck/t   släcka, släckte, släcker, släckning
släkt   släkten, släktingar, släktingen, släktingarna, släktskap
2. bygd/   bygden, bygder, bygderna, bygdens
bygg/d   bygga, bygger, byggde, byggt, bygge, bygget
3. ryck/te   rycka, rycker, ryckt, rycktes
rykte/   rykten, ryktena, ryktet
4. tryck/t   trycka, tryckte, trycktes, tryckeri
trygg/t   trygga, tryggare, tryggast, trygghet
5. smält/   smälta, smälte, smältbar, smältare, smältning

smäll/t	smälla, smällde, smällare, smällts
6. skälv/a	skälver, skälvde, skälvt
själv/a	själv, själve, självaste
7. fält/	fält, fältet, fälten, fältets
fäll/t	fälla, fällde, fäller, fällning

GLÄDJE, MOD OCH HOPP A

A. Hitta ord med å-ljud

Stormen

Det var en grå måndag i oktober. En hård och våldsam storm hade kommit in över Gotland. Fullmånen bakom borgen doldes av moln. Rådhusklockan på torget slog åtta. I en trädtopp satt en flock kråkor som inte vågade flyga i blåsten. Fåglarna var rädda att fångas av de orkanliknande vindarna.

Ja, det var ett ordentligt oväder. Folk stannade inomhus. Två blonda pojkar kom dock gående ut från en gård.

B. Finskriv

Å-ljudet stavat med å

grå, måndag, hård, våldsam, fullmånen, rådhus(klockan), på, åtta, kråkor, vågade, blåsten, fåglarna, fångas, gående, från, gård

Å-ljudet stavat med o

stormen, oktober, Gotland, bakom, borgen, moln, (rådhus)klockan, torget, trädtopp, flock, orkanliknande, ordentligt, folk, inomhus, blonda, pojkar, dock

GLÄDJE, MOD OCH HOPP B

A. Hitta ord med å-ljud

De skulle jogga men hade svårt att komma någonstans. Åskan hördes dåna långt borta. Efter bara några få minuter hade tonåringarna fått nog. De ångrade att de gått ut och återvände hemåt.

Brandkårens bilar hördes tjuta. Någon eldsvåda som vållats av åskan måste släckas och nu var det bråttom.

Klockan tolv på natten hade stormen lagt sig. Det hade också invånarna i den lilla kommunen. Alla sov gott fram till morgonen.

B. Finskriv

Å-ljudet stavat med å

svårt, någonstans, åskan, dåna, långt, några, få, (ton)åringarna, fått, ångrade, gått, återvände, hemåt, brandkårens, någon, eldsvåda, vållats, åskan, måste, brått(om), (ock)så, invånarna,

Å-ljudet stavat med o

jogga, komma, någonstans, borta, ton(åringarna), någon, som, och, (brått)om, klockan, tolv, stormen, ock(så), kommunen, sov, gott, morgonen

SVÅRA VAL   A

A. Släkt hit

1. spotta	9. rosta	17. ångra
2. stoppa	10. håva	18. hoppa(s)
3. borsta	11. krocka	19. lotta
4. rocka	12. bromsa	20. brotta(s)
5. fånga	13. trolla	21. annonsera
6. åldras	14. plåstra	22. borra
7. ordna	15. konservera	23. droppa
8. posta	16. forma	24. kontrollera

B. Släkt dit

1. frostig	9. förständig	17. molnig
2. trotsig	10 brottslig	18. mossig
3. folklig	11. lockig	19. konstig
4. stormig	12. villkorlig	20. skamlig
5. somrig	13. ordnad (ordningsam)	21. snobbig
6. sportig	14. krånglig	22. psykologisk
7. busig	15. ekonomisk	23. toppig
8. fånig	16. sorglig	24. horisontell

SVÅRA VAL   B

A. Homofoner

1. flott
2. brått
3. gått
4. blott

B. Yrken med å-ljud

1. kompositör
2. astronom
3. ornitolog
4. optiker

5. organist
6. pedagog
7. meteorolog

C. Rätt ändelse

1. kartong
2. biolog
3. harmoni
4. kupong
5. telefon
6. perrong
7. monolog
8. mikrofon
9. saxofon
10. balkong
11. katalog
12. koloni
13. tyfon
14. ceremoni
15. dialog
16. psykolog

ORD OCH INGA VISOR   A

A. Lånordsfläta

1. PAPEGOJA
2. DOKTORN
3. KONTOR
4. LEXIKON
5. JOCKEY
6. PORTMONNÄ
7. OVERALL
8. TROTTOAR
9. RONDELL
10. OPTIMISTISK
11. POPULÄR

12. FRUKOST

13. ROBOT

14. ORIENTERING

B. Var hör orden hemma?

Substantiv: garderoben, arkeolog, katastrof, protokollen

Verb: demonstrera, revolterade, rapporterat, gallopera

Adjektiv: mikroskopisk, exotisk, aromatisk, abnorm

ORD OCH INGA VISOR   B

Sär skriva eller särskriva?

1. Han ville gärna ha jobbet, därför visade han framfötterna.
2. Många protestanter satt i kyrkbänkarna.
3. Fotografen tog hela bildrullen på den farlige bildrullen.
4. Lille Sam var som vanligt klädd i sin älsklingströja.
5. Hon hade ingen vidareutbildning men det skulle hon få nu.
6. Det var ovanligt många småföretagare som sålde pajformar.
7. Fästingen satt fast i en armhåla.
8. Hon gillade inte pytonormar och var jätterädd för kobror.

INTRESSANTA MÄNNISKOÖDEN   A

A. Synonymer

1. rolig: humoristisk, skojig, underhållande
2. berättar: skildrar, beskriver, förtäljer
3. kamrater: kompanjoner, kompisar, kumpaner
4. ondskefull: ondsint, illvillig, stygg
5. snål: girig, knusslig, njugg
6. hemliga: dolda, maskerade, undangömda
7. hittade: upptäckte, fann, påträffade

B. Tryckfelsnische har varit framme

1. ofta, tillsammans
2. karameller, tycker
3. hämnas, några
4. hittade, gömställe

INTRESSANTA MÄNNISKOÖDEN   **B**

A. Synonymer

1. hemska, fruktansvärda, vidriga, rysliga, förskräckliga
2. ängslig, bekymrad, orolig
3. funderade, tänkte, grubblade, begrundade
4. uslingarna, kräken, ynkryggarna
5. rejält, ordentligt, duktigt, riktigt

B. Vanliga men svårstavade ord

1. SAMVETE
2. SKRÄMDE
3. GENOM
4. EGENTLIGEN
5. M E D I C I N
6. F Ö R S T Å S
7. O K T O B E R
8. K O N S T I G
9. P R E S E N N I N G

MED VÄNDANDE POST   **A**

A. E och ä låter ä

Kära svärföräldrar,

Vi har tänkt ha en liten fest nästa veckohelg när jag fyller trettiofem. Vi har bett både släkt och vänner att komma till vår lilla tillställning. Kan ni tänka er, faster Gerda kommer ända från Helsingör! Efter färjeresan till Helsingborg kör hon i ett sträck ända hit.

Vi hoppas på ett bättre väder än det som härjar för tillfället. Helst en stor värmende jättesol! Ställ in er på en trerätters middag i trädgården. Färska räkor till förrätt, mer än så berättar jag inte.

Om ni inte vill åka hem samma kväll, utan hellre åker dagen efter, får ni gärna sova över i gäststugan. Vill ni istället ta in på hotell så säg bara till. Vi beställer rum. Hoppas bara att Elsa blir bättre, just nu känner hon sig verkligt eländig. Den vedervärdiga värken i ryggen verkar aldrig släppa.

Känn inte att ni är krävande om ni vill bli hämtade vid centralstationen. För oss innebär det inget extra besvär.

Hjärtligt välkomna!

Bästa hälsningar från oss bägge, Bertil

B. Sortera orden

Ä-ljudet stavat med ä:

kära	väder	kväll	värken
svärföräldrar	än	gärna	släppa
tänkt	härjar	gäststugan	känn
nästa	tillfället	istället	är
när	värmande	säg	krävande
släkt	jättesol	beställer	hämtade
vänner	ställ	bättre	innebär
tillställning	trerätters	känner	besvär
tänka	trädgården	längre	hjärtligt
ända	färska	eländig	välkomna
färjeresan	räkor	verkligen	bästa
sträck	förrätt	känner	hälsningar
(ända)	(än)	eländig	bägge
bättre	berättar	vedervärdiga	

Ä-ljudet stavat med e:

fest	Helsingör	hellre	den
veckohelg	efter	(efter)	verkar
trettiofem	Helsingborg	hotell	centralstationen
bett	helst	Elsa	extra
Gerda	hem	verkligen	Bertil

MED VÄNDANDE POST   B

Inget facit finns.

BLANKA PAPPER MELLAN TVÅ PÄRMAR   A

A. En dag i Hasans liv

Kära dagbok och trogne vän!

Här sitter jag i mitt lilla **kyffe** och **tjurar**. Idag frågade jag **chans** på **Kerstin** men hon gav mig en **kylig** blick som **kändes** som ett **tjälskott** rakt i **kistan**. Den **tjejen** är så **okänslig**. Om hon nu inte är **kär** i mig så kunde hon väl ändå ha gett mig en **kärleksfull kyss** på **kinden** som tröst. Istället **kilade** hon snabbt iväg för att **tjattr**a med resten av de **kylskåpssvala tjejnerna**. Där stod jag och **kände** mig som en överkörd **känguru**.

Det **tjänar** inte mycket till att sitta här och må **tjuvtjockt**. Det finns ju fler av det motsatta **könet** som är minst lika **tjusiga** som **Kerstin**.

Ska gå till **kiosken** nu och **köpa tjugo kilo** lösgodis. Skojade bara, inte offerar jag mina **kindtänder** för en som är **kärv** och hård som en persikokärna. I morgon ska jag putsa mina **känselspröt** och **kika** lite närmare på Maria i den andra sexan, hon med den snygga **kjolen**. Kanske stämmer **kemin** mellan oss. **Kerstin** kan gå och rulla sig i **tjära** och fjädrar! Jag tänker **kämpa** vidare.

B. Fyll pyramiderna med tj-ljudsord

Exempel:

T J A	K Ä R
T J A T	K Ä F T
T J U T A	K Y N N E
T J Ä D E R	K Ö T T E T
T J A T T R A	K Ä N S L I G

BLANKA PAPPER MELLAN TVÅ PÄRMAR **B**

A. Tj-ljud i lå nord

1. Cembalo
2. chartra
3. Champion
4. chatt
5. chans-
6. Chilenare, Chile
7. checka
8. chips
9. Cheddar
10. tjeckisk
11. manschester-
12. Champinjon

B. Tj-ljudsflätan

1. KYPARE
2. KÖRSBÄR
3. TJOCK
4. TJÖT
5. KÖKSBORDET
6. KIRURG
7. KYLIG

8. KELA
9. KEJSARE
10. KERAMIK

UR FOTOGRAFENS ÖGA   A

Håll tungan rätt i mun när du skriver

1. Fotografen hade två stycken kameror.
2. Bredvid mig stod Raffe.
3. Ögonen rann när jag skar lök.
4. Vi tittade på programmet tillsammans.
5. Plötsligt var det inte roligt längre.
6. Vi fick inte ha mössor på huvudet.
7. Vi som var långa fick stå längst bak.
8. Det var två som blundade.
9. Jag sålde några av mina skivor.
10. Jag har visst hål på strumporna.
11. Movitz är avundsjuk på mina nya handskar.
12. Jag valde min födelsedagspresent.
13. I onsdags bar Sigge väskan åt mig.

UR FOTOGRAFENS ÖGA   B

Det var inte bättre förr

Ord som stavas annorlunda idag:

Förr:	Nu:
hjelpa	hjälpa
ondt	ont
hvem	vem
fadren	fadern
modren	modern
hvarken	varken
hårdt	hårt
hvarmed	med vad
medgifva	medge
fingren	fingrarna

risqvistarna	riskvistarna
afseende	avseende
afgjord	avgjord
menniskan	människan
karakter	karaktär
hvarje	varje
lefnadsåret	levnadsåret
blifvit	blivit
tillryggalagdt	tillryggalagt

Exempel på ord som inte längre används så mycket:

begynn
 besinning
 så vida
 bruka
 tukta
 gagn
 kolten
 kautschuck
 vedervilja
 synnerligt

ÄR GREKISKA GUDAR MÄNNISKOR?

B

Sk-, sj-, stj-, skj

1. människor, själ
2. skeppet, sjönk
3. stjalpa, -skivan
4. skjortan
5. särskilt sjuk
6. stjärn-
7. sjuder
8. skjulet
9. skär-
10. skjutsar, sköldpadda
11. stjälkarna
12. sjöng, sjätte

13. skickade

ÄR GREKISKA GUDAR MÄNNISKOR?

B

A. Sj-ljud i lånord

sch = rosa

manschett

affisch

broschyr

fräsch

duscha

schema

schack

brosch

schäfer

plansch

schimpans

ch = grå

chock

charm

choklad

charad

chiffer

chef

chaufför

sh = gul

show

shoppa

shorts

ssi = röd

diskussion

missionär

permission

si = ljusblå

explosion

pensionär

kollision

division

ti = mörkblå

information

situation

lektion

auktion

gratulation

ge = mörkgrönt

garage

kamouflage

reportage

orange

bandage

massage

bagage

plantage

g = ljusgrönt

giraff

ingenjör

gestikulera

energi

passagerare

generad

regissör

j = lila

journal

justera

journalist

jouröppet

SÅPBUBBLOR OCH LÖDDER

A

A. Ks-ljudet stavat med x

1. EXEMPEL

2. EXAKT

3. EXOTISKA

4. EXPRESS

5. EXISTENS

6. EXAMEN
7. EXPLODERA
8. EXPERIMENT
9. EXTRA
10. EXPEDITION
11. EXTREM

B. Ks-ljudet stavat med cc

1. succé
2. accent
3. successiv
4. vaccin
5. accepterade
6. accelererade

SÅPBUBBLOR OCH LÖDDER

B

A. Fyll i rätt ord

1. vaccinerad
2. acceleration
3. acceptabel
4. succéer
5. Accenten
6. successivt

B. Ks-ljudet stavat med xc

1. exceptionell ————— Utsikten från rummet var fantastisk.
2. excellent ~~—————~~ Den gamle mannen hade bott i ett skjul i skogen i femtio år.
3. excentrisk ~~—————~~ Firman var känd för att ha ovanligt duktiga medarbetare.

C. Sammansatta ord med ks-ljudet

Exempel:

1. växthus, växthuseffekt, växtnäring, kortväxt, växtliv, växtnamn, växtodling, växtriket, växtsjukdom, växtsätt, växtätare, växtvärk, växtsaft
2. växelpengar, växelmynt, växelspak, växelvis, växelvarm, växelström, växelverkan, växellåda, växelkurs, gräsväxt
3. extrapris, tipsextra, extrajobb, extrainkallad, extranummer, extrasäng
4. rektorsexpedition, expeditionsavgift, expeditionspersonal, nordpolsexpedition, expeditionstider, pastorsexpedition

5. biljett	14. etikett	23. intresse	32. respekt
6. meteorit	15. temperatur	24. hämtade	33. hälften
7. stjärna	16. sprängde	25. konsert	34. jäkta
8. experiment	17. träffa	26. bakvända	35. utveckling
9. sända	18. reserv	27. protest	36. emellan
10. adress	19. konserv	28. dressyr	37. spejade
11. lämnade	20. blänker	29. knäcka	38. särskilt
12. tabell	21. semester	30. cigarett	39. mellan
13. rymddräkt	22. modell	31. galler	40. gärna

B. Homonymer

Ordens olika betydelser:

- knäppt = tokigt, konstigt
knäppt = stängt med knapp
- permanent = som varar för alltid
permanent = lockat hår som håller länge
- skär = ljusröd, rosa
skär = skridsokär
skär = skåra
skär = lietag
skär = egg
skär = holme, liten ö
skär = ren (en skär lögn)
- test = prov, kontroll
test = slinga av hår
- sänder = skickar
sänder = en sak i sänder (i taget)
- hälsa = välbefinnande
hälsa = hälsa på eller till någon

VÄRLDAR AV LJUS OCH MÖRKER **B**

A. Bilda ord

be-	ut-	över-
beväpnad	uttänjd	övertänd
beteckna	utveckla	överläggning

beträda

bestämma

berätta

bekänna

bemärkt

utträda

uträtta

utmärkt

utpräglad

uthängande

utläggning

överkänslig

övervägande

överanstränga

överträda

överhängande

överstämma